

De la tolerància al laïcisme

2007-06-01 12:00:29

Claudio Magris

Les fronteres del diàleg

Traducció d'Enric Tudó

Arcàdia, Barcelona, 2006

És el gran tema dels darrers temps; tot i que, sovint, amb paraules tan grandiloqüents com buides de contingut. La globalització, l'apropament de realitats que fins ara estaven tan allunyades que si a penes en coneixíem l'existència, la cohabitació de diferents religions –amb la càrrega cultural i sociològica que això comporta– en llocs on tradicionalment només n'havien conegut una. I el xoc que es produeix quan aquestes diverses realitats presenten estadis d'evolució radicalment diferents. En aquest breu assaig, Magris obvia tota la xerrameca a l'ús, carregada de bones paraules i intencions, i absolutament improductiva en un percentatge ben alt, per centrar-se en els problemes que suposa la sobrevinguda necessitat d'establir un diàleg amb els nostres nous veïns. Però també, i sobretot, en els límits –i defensar-ne l'existència ja és en si mateix una proposta agosarada– d'aquest diàleg.

L'autor es mostra molt crític amb la banalització de la diversitat; en concret, d'una manera d'entendre la tolerància –un concepte ben espinós– que passa per igualar-ho tot en un inexistent *contínuum*. Ras i curt: no tot és vàlid ni tot és acceptable per mor de la preservació d'aquesta diversitat. I és d'ací d'on sorgeix la reflexió al voltant de la necessitat ineludible d'establir uns principis morals universals, tot i la consciència de la dificultat que comporta l'empresa. Cal, doncs, fer front a la contradicció: el diàleg implica la renúncia a la presumpció de ser els únics dipositaris d'uns valors ètics que, així, tindríem dret d'imposar als altres; hi ha situacions, però, que són literalment intolerables, davant de les quals és impossible dialogar o transigir.

Magris hi defensa –com a manera més adient d'afrontar la nova realitat– la figura del laic; però en fa una descripció que, en contra del significat més estés, no és simplement el contrari del religiós: la laïcitat de Magris és la capacitat de distingir entre allò que pot ser demostrat de manera racional i allò que, en canvi, és objecte de fe. Perquè el perill que hi ha a l'altre costat és la dissolució de tots els valors i principis, la despersonalització d'una societat que elimina l'exigència de la responsabilitat individual.

L'epíleg que completa el volum, de Josep Ramoneda, abunda en el tema de la banalització de la diversitat. Contra el perillós i improductiu relativisme que comporta esquivar la noció de veritat i els criteris de la construcció social d'aquesta, la laïcitat de Magris –diu Ramoneda– és una aposta pel caràcter universal de la veritat, i un antídoto contra la indiferència que llastra les nostres societats occidentals, dedicades a major glòria del consumisme.